

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย ปัญหาการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าว และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาบ้านแดงทอง ตำบลดงทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีการหน้าที่ (functionalism) ทฤษฎีโครงสร้าง-การหน้าที่ (strucural Functionalism) ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (cultural ecology) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (cultural diffusion theory) ใช้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง คือ ชุมชน (community) พิธีกรรม (ritual) ความทันสมัย (modernization) แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (national economic and social development plan) และการปลูกข้าว (rice growing) มีสมมติฐานในการศึกษา ดังนี้

1. ความต้องการด้านจิตใจในระดับครอบครัว มีผลกระทบต่อพิธีกรรม
2. ความต้องการด้านเศรษฐกิจในระดับครอบครัวมีผลกระทบต่อพิธีกรรม
3. ความต้องการด้านจิตใจในระดับชุมชน มีผลกระทบต่อพิธีกรรม
4. สภาพแวดล้อมของชุมชนมีผลกระทบต่อพิธีกรรม
5. การรับวัฒนธรรมด้านที่ไม่ใช่วัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรม
6. การรับวัฒนธรรมด้านที่เป็นวัตถุ มีผลกระทบต่อพิธีกรรม

ผลการวิจัยพบว่าสมมติฐานทุกข้อเป็นความจริง การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยทางมานุษยวิทยาเป็นหลัก

ปัญหาการวิจัย ในการเก็บข้อมูลในสนามวิจัย ผู้วิจัยได้ประสบปัญหาหลายประการ คือ

1. ความแตกแยกกันของพระสงฆ์สองวัดทำให้ผู้วิจัยไม่ได้รับความไว้วางใจด้วย เมื่อมีการเก็บข้อมูลและบันทึกเหตุการณ์งานบุญตามเทศกาลในวัดจะถูกเจ้าอาวาสแสดงอาการไม่ไว้วางใจแม้ว่าก่อนเข้าชุมชนผู้วิจัยได้แจ้งให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทราบก่อนล่วงหน้าแล้วก็ตาม ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาดังกล่าว โดยหาโอกาสกราบเรียนให้เจ้าอาวาสให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเข้ามา

เก็บข้อมูล ในส่วนของผู้วิจัยเองไม่ได้ทำตัวเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่จะเข้าหาพระสงฆ์และชาวบ้าน ทั้งสองฝ่าย และไม่ซักถามถึงความขัดแย้งกันเป็นอันขาด

2. ความเบื่อน่ายของชาวบ้านต่อการให้ข้อมูล กล่าวคือ ในการเก็บข้อมูลโดยวิธีทางมานุษยวิทยา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลทุกหลังคาเรือน ทำให้มีการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมตลอดเวลา ต้องใช้เวลาานหลายชั่วโมงจึงจะเสร็จในแต่ละหลังคาเรือน ทำให้เจ้าของบ้านแสดงความเบื่อน่ายต่อการให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยหยุดการสัมภาษณ์ไว้ชั่วคราว และกลับมาเก็บข้อมูลต่อในวันอื่น

3. การที่ชาวบ้านมีนาใกล้กัน แต่ต้องทำพิธีกรรมในช่วงเวลาเดียวกันทำให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วมพร้อมกันไม่ทัน จึงแก้ปัญหาโดยการสัมภาษณ์รายที่เก็บข้อมูลโดยวิธีสังเกตอย่างมีส่วนร่วมไม่ทัน โดยสัมภาษณ์ในวันนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลลึก เนื่องจากเพิ่งจะผ่านการทำพิธีกรรม

4. ความคลาดเคลื่อนของเวลานัดหมาย การนัดหมายเวลานั้นชาวบ้านจะถือเอาเวลาตามธรรมชาติเป็นหลัก โดยดูตำแหน่งของพระอาทิตย์ในแต่ละวัน ทำให้เกิดการคลาดเคลื่อนเวลานัดหมายกับผู้วิจัย ซึ่งยึดหลักของเวลาสากลเป็นผลทำให้เก็บข้อมูลที่เป็พิธีกรรมตามฤกษ์ยามของชาวบ้านไม่ทัน ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยผู้วิจัยจะเดินทางไปถึงบริเวณนัดหมายก่อนที่จะถึงเวลานัดหมายของชาวบ้าน

5. การไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วน มักจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สิน อันเกิดจากการกู้ยืมเพื่อลงทุนทำนา ซึ่งชาวบ้านไม่ต้องการเปิดเผยถึงการมีหนี้สินของตน นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับรายรับจากการขายข้าว และรายจ่ายจากการลงทุนการทำนา จากปัญหาดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้แก้ไขโดยการสัมภาษณ์ครอบครัวใกล้เคียงกัน ส่วนข้อมูลที่เป็นรายรับและรายจ่ายจากการทำนาของแต่ละหลังคาเรือนนั้นได้เพียงข้อมูลที่เป็นจำนวนใกล้เคียงตามที่หัวหน้าครอบครัวเปิดเผย

6. การไม่ให้ความร่วมมือต่อการให้ข้อมูลของชาวบ้านบางกลุ่ม มักจะพบกับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพบรรทุกสินค้าไปขายยังชุมชนอื่น ซึ่งต้องรีบออกเดินทางในช่วงเช้า และเดินทางกลับชุมชนในช่วงเย็น จึงปฏิเสธการให้ข้อมูล โดยอ้างถึงความเหนื่อยเหนื่อยและมีภารกิจอื่นที่จะต้องทำ ผู้วิจัยได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยเก็บข้อมูลในวันที่ชาวบ้านหยุดพักและขณะที่เก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ช่วยเหลือเจ้าของบ้านทำภารกิจไปด้วย

ข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์หลายด้าน จึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่ทำการศึกษาค้างต่อไปนี้ ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ก่อนเข้าสนามวิจัย ผู้วิจัยควรศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการศึกษา โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวและการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบอาชีพทำนาในระดับประเทศ และในระดับท้องถิ่น กล่าวคือในระดับประเทศควรศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวของภาคต่างๆ อย่างละเอียด ในระดับท้องถิ่นควรศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าวและการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเปรียบเทียบถึงความเหมือนกันและความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่จะศึกษาวิจัยยิ่งขึ้น

หลังจากสรุปผลการวิจัยครั้งนี้แล้วควรมีการศึกษาต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาถึงแนวโน้มในอนาคตของพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าว จะทำให้งานวิจัยดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งควรมีการเสนองานวิจัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ในการทำครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรอยู่ในสนามวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ทั้งนี้เพื่อสังเกตพฤติกรรมประจำวันของชาวบ้าน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนที่ศึกษาได้อย่างละเอียด นอกจากนี้ผู้วิจัยควรเข้าไปศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการปลูกข้าว และการเปลี่ยนแปลงในชุมชนใกล้เคียง โดยใช้เทคนิควิจัยทางมานุษยวิทยา เพื่อให้เข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างกันในเรื่องที่ทำการศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง มีความเข้าใจในเรื่องที่กำลังศึกษา พร้อมทั้งผู้วิจัยควรมีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเก็บข้อมูลในสนามวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน อันมีผลต่อการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน